

VII.KORXONA VA TASHKIOTLAR FAOLIYATINING UMUMIY TAVSIFI

So‘nggi yillarda hukumatimiz tomonidan mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish, faol tadbirkorlik, innovatsion g‘oyalar va bunyodkorlik salohiyatini qo‘llab-quvvatlash orqali aholiga munosib hayot sharoitlarini yaratish, ishbilarmonlik muhitini yaxshilash, bandlikni ta‘minlash bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirib kelinmoqda.

Xususan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik mamlakatimiz iqtisodiyotining asosiy bo‘g‘ini hisoblanib, bugungi kunda mazkur sohani jadallik bilan rivojlantirish, tadbirkorlar faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, ularning safini yanada kengaytirish va rag‘batlantirish bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirilyapti.

Jumladan, 2024- yil 1- oktabr holatiga viloyatimizda faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning soni (fermer va dehqon xo‘jaliklaridan tashqari) 27 328 tani tashkil etdi (ulardan kichik korxonalar va mikrofirmalar 24 067 ta).

Korxonalar va tashkilotlar to‘g‘risida umumiy ma‘lumotlar *fermer va dehqon xo‘jaliklaridan tashqari, 1- oktabr holatiga ko‘ra, birlikda.*



XORAZM VILOYATI BO‘YICHA KORXONA VA TASHKIOTLARNING SONI

Yangi tashkil etilgan korxonalar va tashkilotlar

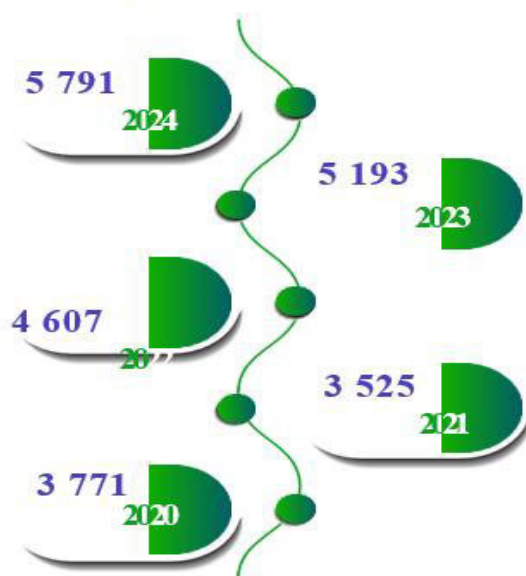
2024- yil yanvar-sentabr oylarida

2024- yil yanvar-sentabr oylarida viloyatda yangi tashkil etilgan korxonalar va tashkilotlar soni 5 791 tani tashkil etdi.

Tumanlar kesimida yangi tashkil etilgan korxonalar va tashkilotlar soni o‘tgan yilning mos davriga nisbatan sezilarli o‘shishi kuzatilmoqda. Jumladan: Yangiariq (196 taga), Hazorasp (85 taga) va Urganch tumanlarida (67 taga) o‘shish mavjud. Tarmoqlar kesimida esa eng yuqori ko‘rsatkichni qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligida – 639 taga, sanoatda – 443 taga va yashash va ovqatlanish bo‘yicha xizmatlari sohasida – 70 taga ko‘paygani bilan izohlash mumkin.

Yillar kesimida soni

(birlikda)



Hududlar kesimida soni

(birlikda)



Iqtisodiy faoliyat turlari kesimida soni

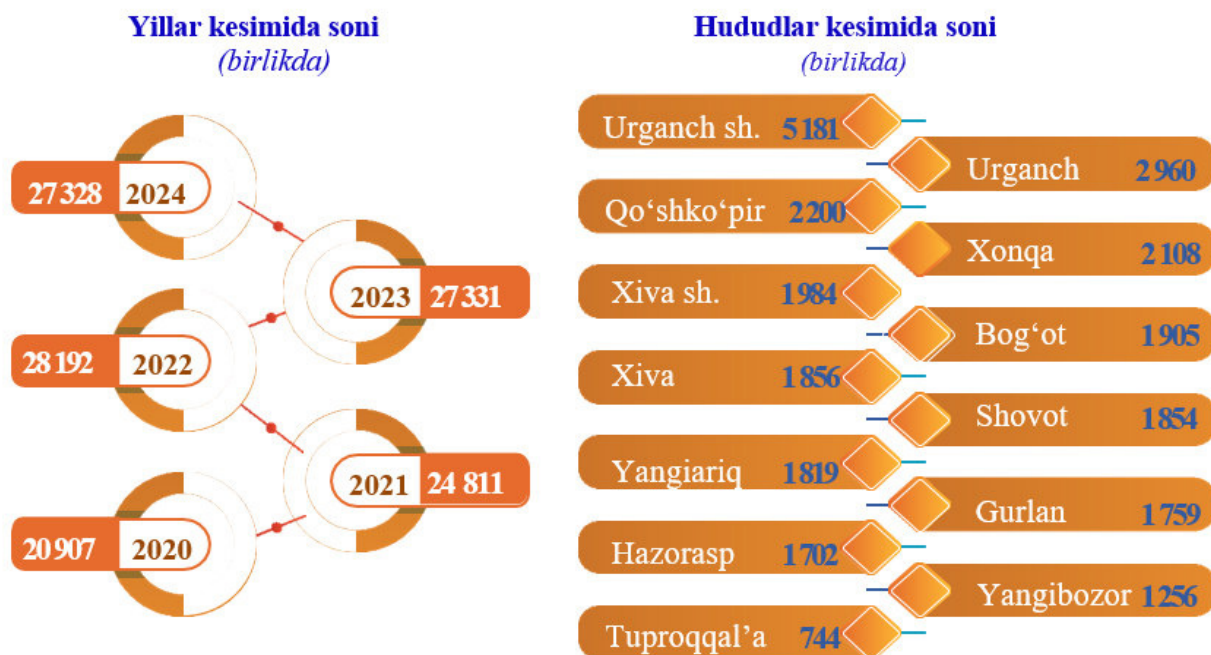
(birlikda)



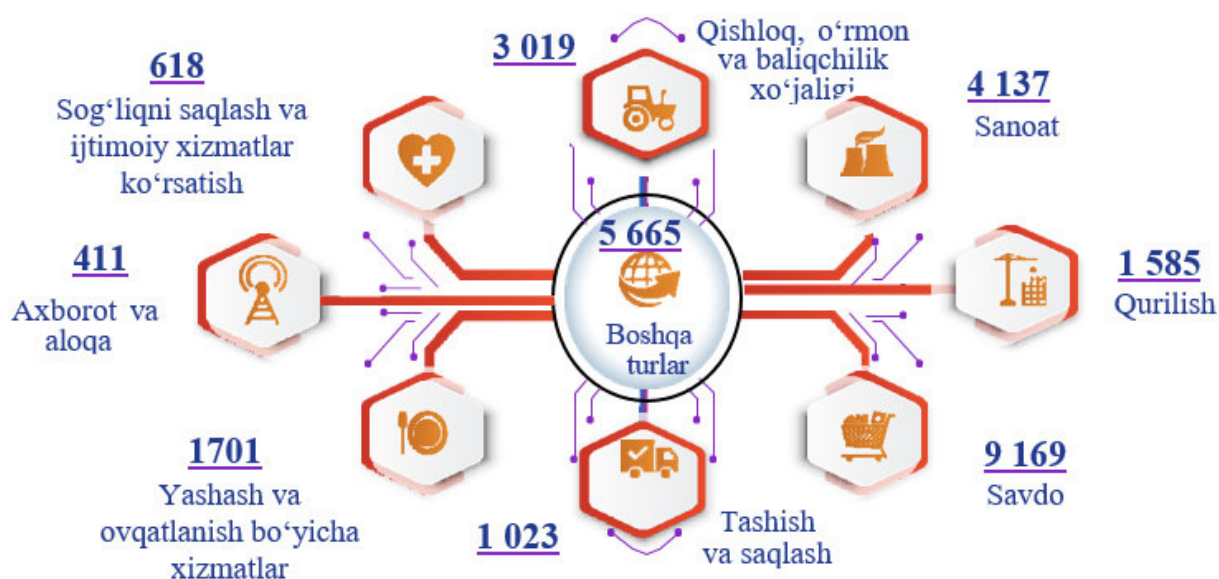
Faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar 2024-yil 1-oktabr holatiga

Faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar soni 2024-yil 1-oktabr holatiga 27 328 tani tashkil etdi, ulardan 24 198 tasi tadbirkorlik subyektlari.

Ularning iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha taqsimlanishi (umumiy sonidagi ulushi) quyidagicha bo'ldi: savdo – 33,6 foiz, sanoat – 15,1 foiz, qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi – 11,0 foiz, qurilish – 5,8 foiz. Tumanlar kesimida esa eng ko'pi Yangiariq – 8,1 foiz, Qo'shko'pir – 2,8 foiz, Hazorasp – 2,2 foiz va Xonqa tumanlarida – 2,1 foiz faoliyat ko'rsatmoqda.



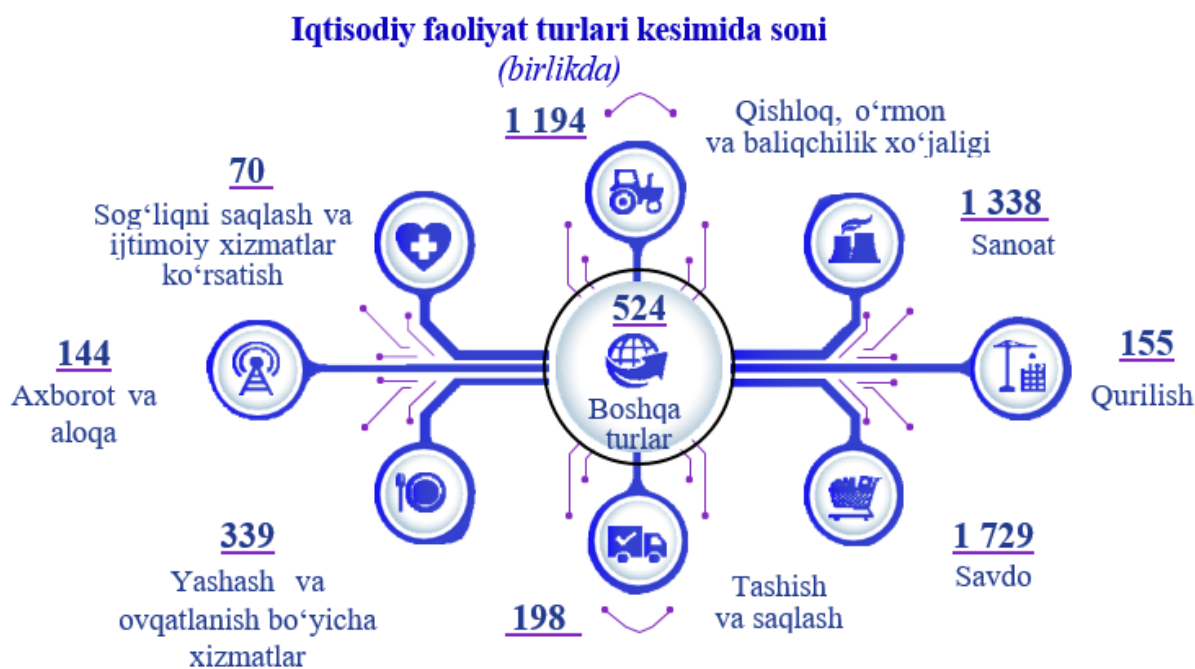
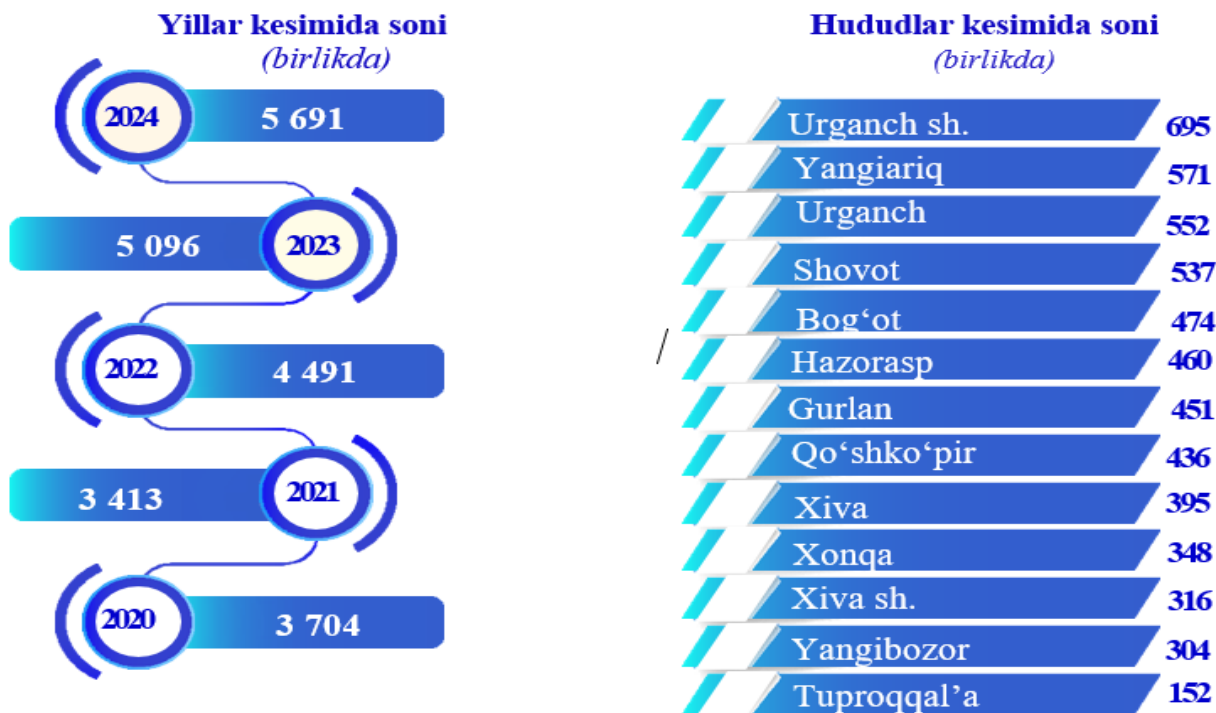
Iqtisodiy faoliyat turlari kesimida soni (birlikda)



Yangi tashkil etilgan kichik biznes subyektlari to'g'risida ma'lumotlar 2024- yil yanvar-sentabr oylarida

Viloyat iqtisodiyoti "sog'lomligi"ni baholashning muhim omili-kichik biznes subyektlarining samarali faoliyat ko'rsatishi bo'lib, bu uning moslashuvchanligi va doimiy o'zgaruvchan iqtisodiy vaziyatlarga moslasha olish ko'rsatkichidir.

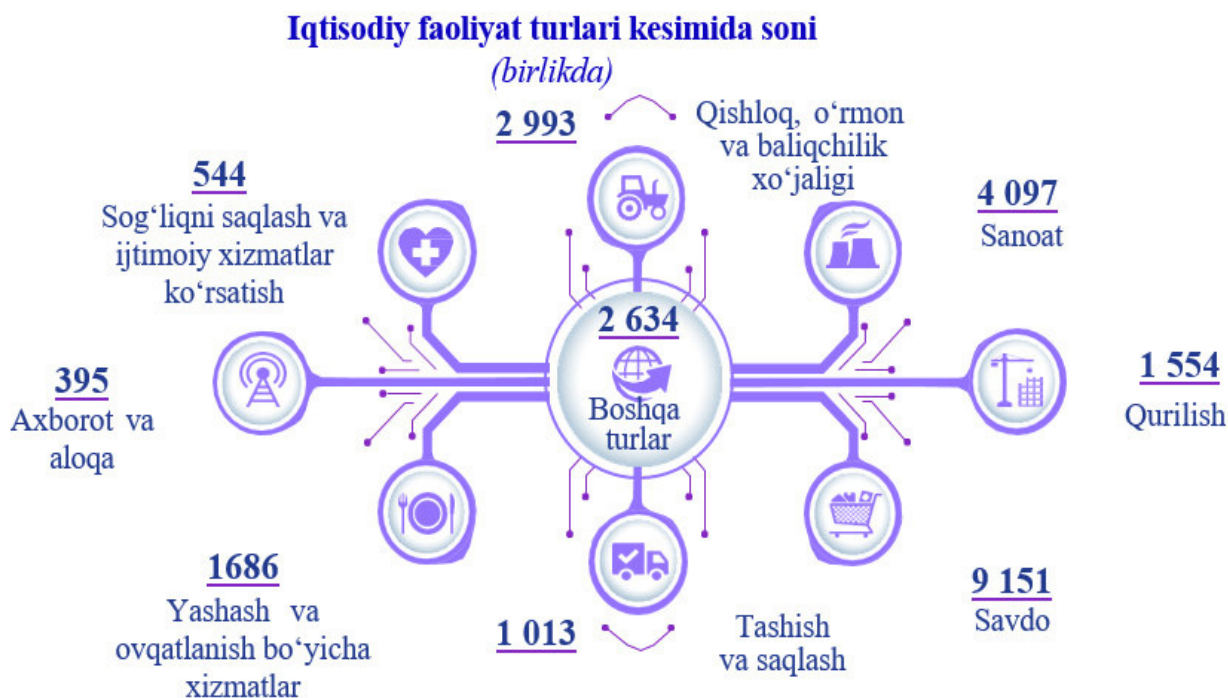
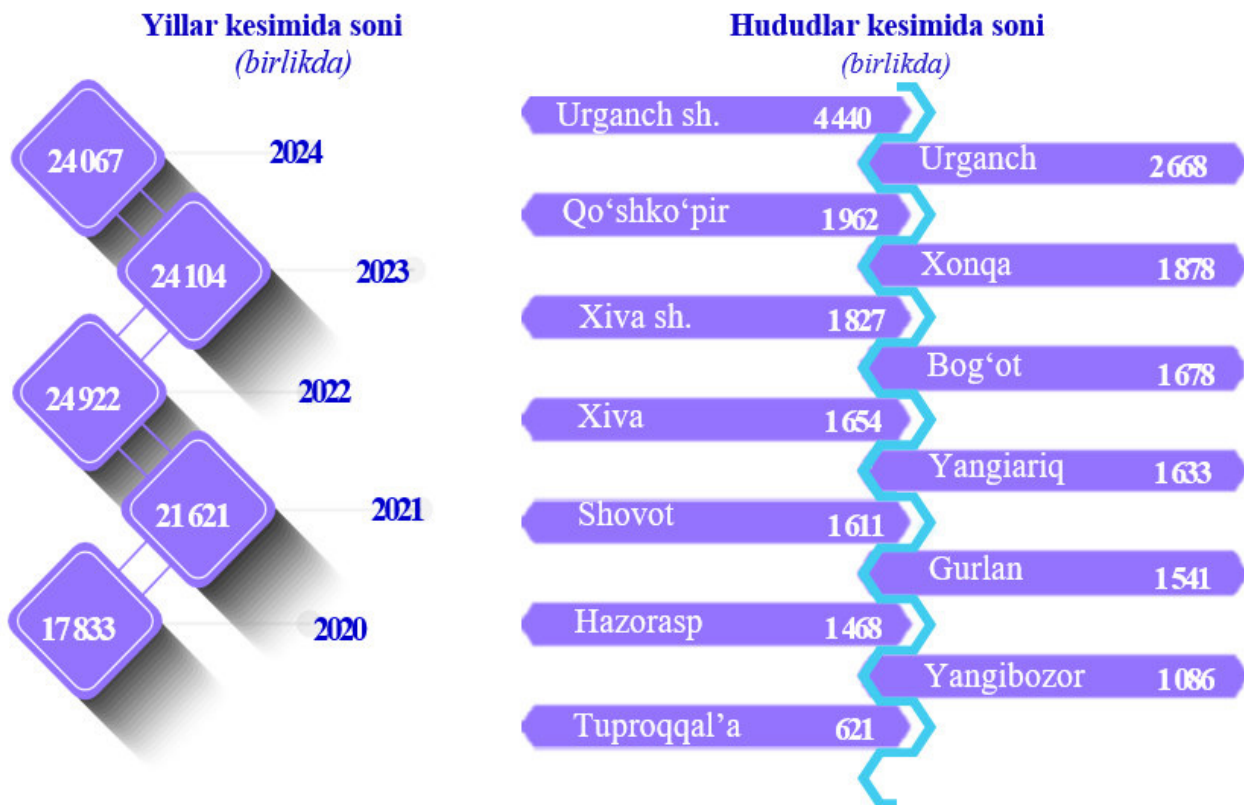
Shunda, 2024- yil yanvar-sentabr oylarida qishloq, o'rmon va baliqchilik xo'jaligi sohasida yangi tashkil etilgan kichik biznes subyektlari soni 2023- yilning mos davriga nisbatan 555 tadan 1 194 taga (o'sish 639 taga), sanoatda – 895 tadan 1 338 taga (o'sish 443 taga) ko'paydi.



Faoliyat ko'rsatayotgan kichik biznes subyektlari to'g'risida ma'lumotlar

2024- yil 1- oktabr holatiga

Hududiy kesimda eng ko'p kichik biznes subyektlari Urganch shahrida (18,4 foiz), Urganch (11,1 foiz), Qo'shko'pir (8,2 foiz) va Xonqa (7,8 foiz) tumanlarida faoliyat ko'rsatmoqda. Ushbu hududlarda jami kichik biznes subyektlari sonining 70,8 foizdan ortig'i faoliyat ko'rsatmoqda. Ma'lumki, ayni paytda kichik biznes subyektlari iqtisodiyotning deyarli barcha tarmoqlarida ilg'or faoliyat yuritmoqda.



KORXONA VA TASHKILOTLARNING IQTISODIY FAOLIYAT TURLARI BO‘YICHA MA‘LUMOTLAR

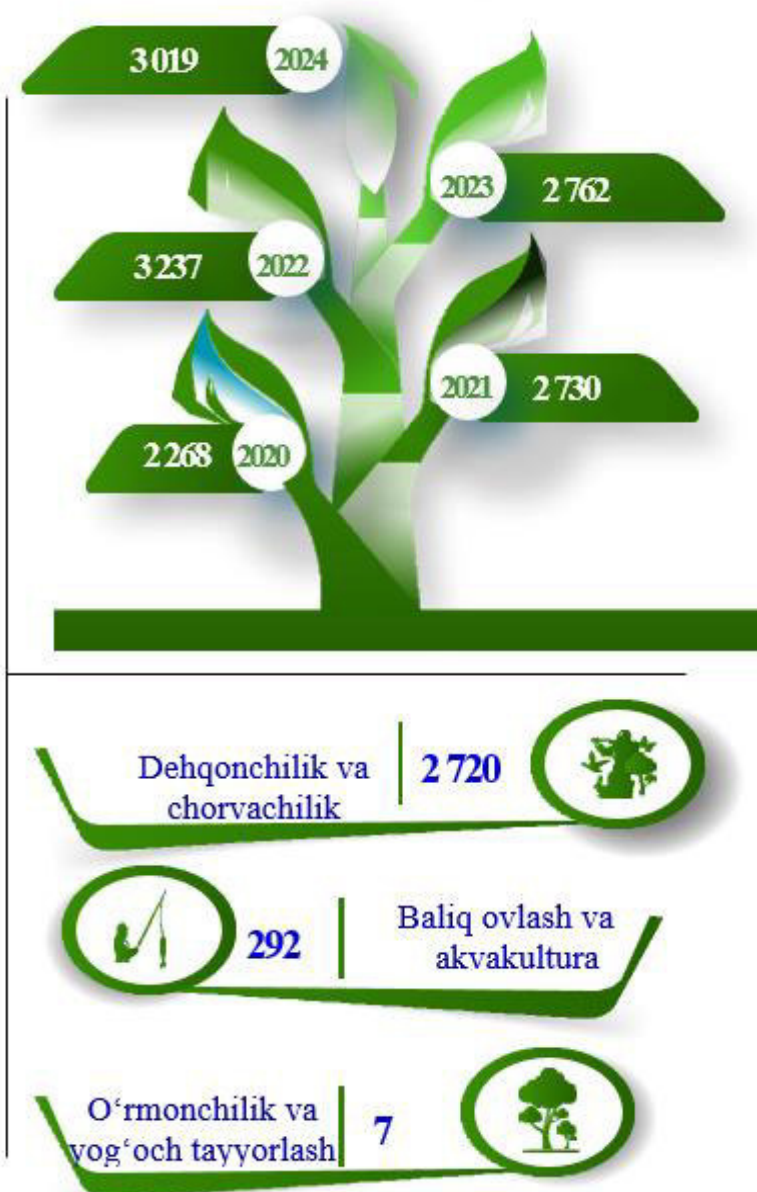
Qishloq, o‘rmon va baliqchilik xo‘jaligida faoliyat ko‘rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar to‘g‘risida ma‘lumotlar 2024- yil 1- oktabr holatiga

Qishloq xo‘jaligi faoliyatini amalga oshiruvchi tashkilotlar–qishloq xo‘jaligi mahsulotlari yetishtiruvchi, qishloq xo‘jaligi ishlab chiqarishiga xizmat qiluvchi, xo‘jalik yuritish jarayonida yuridik shaxs huquqiga ega xo‘jalik yurituvchi subyekt hisoblanadi. Tumanlar bo‘yicha qishloq, o‘rmon va baliqchilik faoliyati bilan shug‘ullanuvchi korxonalar va tashkilotlarning eng ko‘p qismi Gurlan (15,5 foiz), Xonqa (10,6 foiz) va Qo‘shko‘pir (10,5 foiz) tumanlarida faoliyat ko‘rsatmoqda.

Hududlar kesimida soni (birlikda)

Gurlan	469
Xonqa	320
Qo‘shko‘pir	317
Urganch	312
Yangiariq	268
Xiva	259
Bog‘ot	253
Shovot	213
Yangibozor	211
Tuproqqal‘a	134
Hazorasp	99
Urganch sh.	87
Xiva sh.	77

Yillar kesimida soni (birlikda)

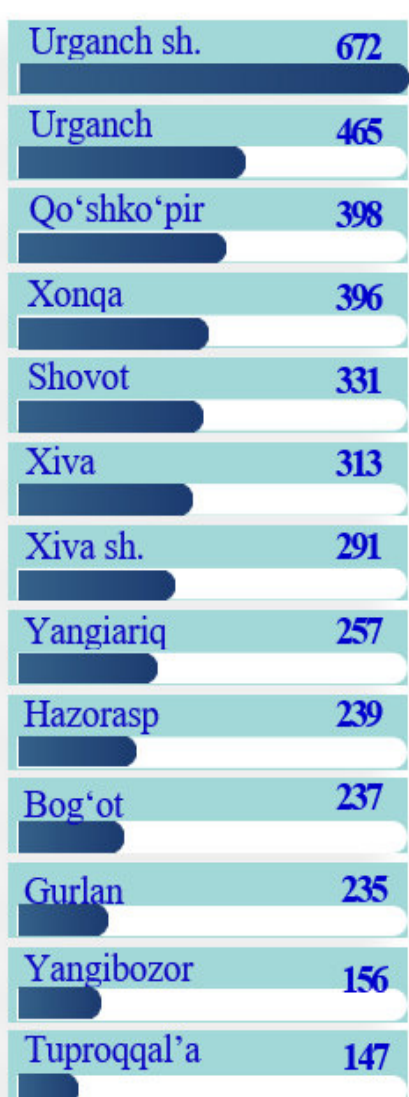


Sanoat yo'nalishida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
2024- yil 1- oktabr holatiga

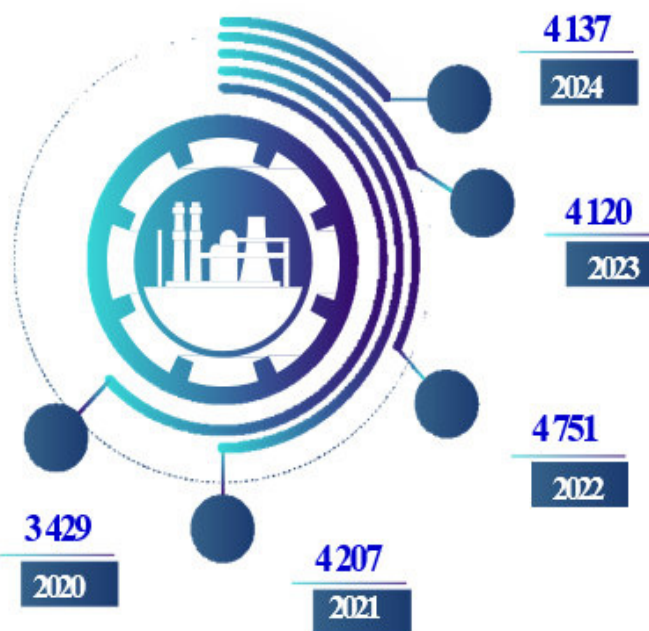
Sanoat – iqtisodiy tarmoqlar ichida eng yuqori salohiyatga ega bo'lgan tarmoqlardan hisoblanadi.

Sanoat korxonalarini soni jami korxonalar va tashkilotlarning 15,1 foiz ulushini tashkil etdi. Shundan – 97,7 foizini ishlab chiqarish sanoati, 0,4 foizini tog'-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash, 1,4 foizini suv bilan ta'minlash, kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yig'ish va utilitatsiya qilish va 0,5 foizini elektr, gaz bug' bilan ta'minlash va havoni konditsiyalash tashkil etgan.

Hududlar kesimida soni
(birlikda)



Yillar kesimida soni
(birlikda)



4041

Ishlab chiqarish sanoati



17

Tog'-kon sanoati va ochiq konlarni ishlash



59

Suv bilan ta'minlash kanalizatsiya tizimi, chiqindilarni yig'ish va utilitatsiya qilish



20

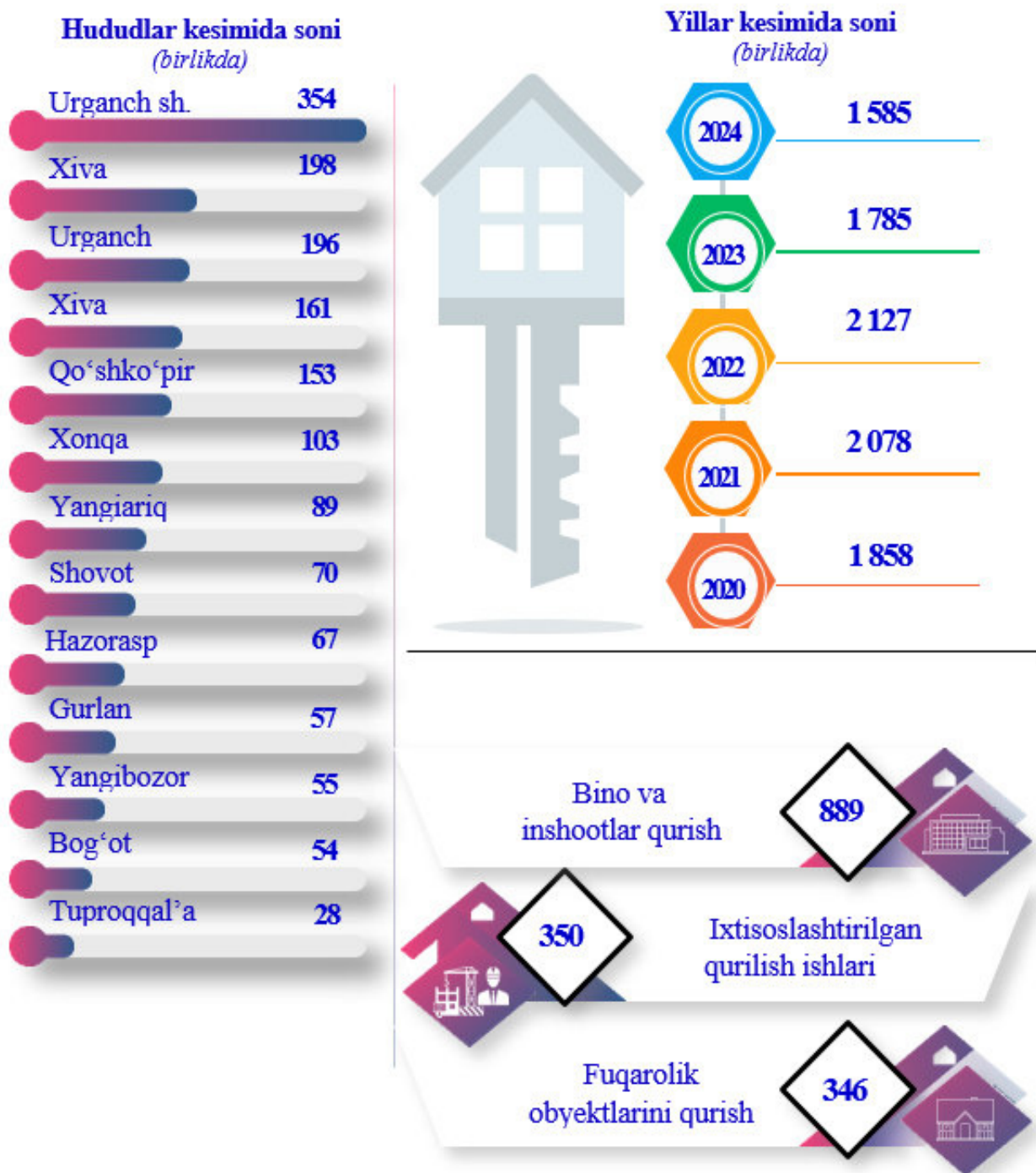
Elektr, gaz, bug' bilan ta'minlash va havoni konditsiyalash



Qurilish faoliyati bilan shug'ullanayotgan korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
2024- yil 1- oktabr holatiga

Viloyatda qurilish sanoati iqtisodiyotning ustuvor tarmog'i sifatida belgilangan. Qurilish sanoatining yo'nalishlari bo'yicha o'tkazilgan tahlil shuni ko'rsatdiki:

- binolar va inshootlar qurish yo'nalishi 56,1 foiz ulushni tashkil etdi;
- ixtisoslashtirilgan qurilish ishlari yo'nalishidagi korxonalar soni esa 22,1 foiz ulushni tashkil etdi;
- fuqarolik obyektlarini qurish yo'nalishidagi korxonalar soni 21,8 foiz ulushni tashkil etdi.



**Savdo sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va
Tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
2024- yil 1- oktabr holatiga**

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, viloyatda faoliyat ko'rsatayotgan har uchinchi korxonalar savdo sohasida faoliyat yuritadi, ularning 99,8 foizi yoki 9 151 tasi kichik biznes subyektlariga to'g'ri keladi.

Savdo sohasining yo'nalishlar bo'yicha taqsimoti quyidagicha:

- avtomobil va mototsikllar savdosidan tashqari chakana savdo yo'nalishi 62,5 foiz ulushni tashkil etdi;

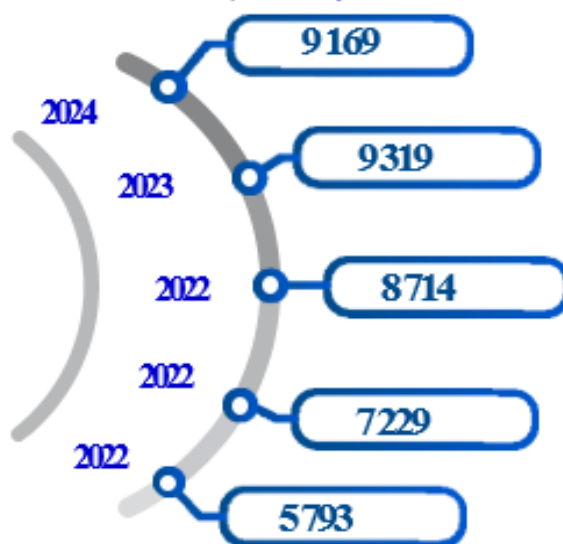
- avtomobil va mototsikllar savdosidan tashqari ulgurji savdo yo'nalishida 24,2 foiz ulushni tashkil etdi;

- avtomobil va mototsikllarning ulgurji va chakana savdosi va ularni ta'mirlash yo'nalishida 13,3 foiz ulushni tashkil etdi.

Hududlar kesimida soni
(birlikda)

Urganch sh.	354
Xiva	198
Urganch	196
Xiva sh.	161
Qo'shko'pir	153
Xonqa	103
Yangiariq	89
Shovot	70
Hazorasp	67
Gurlan	57
Yangibozor	55
Bog'ot	54
Tuproqqal'a	28

Yillar kesimida soni
(birlikda)



1224

Avtomobil va mototsikllar savdosidan tashqari chakana savdo

Avtomobil va mototsikllar savdosidan tashqari ulgurji savdo

2219

5726

Avtomobil va mototsikllarning ulgurji va chakana savdosi va ularni ta'mirlash

Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
2024- yil 1- oktabr holatiga

Yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar soni 2024- yil 1- oktabr holatiga 1 701 taga yetib, ularning 1 686 tasi kichik biznes subyektlariga to'g'ri keladi.

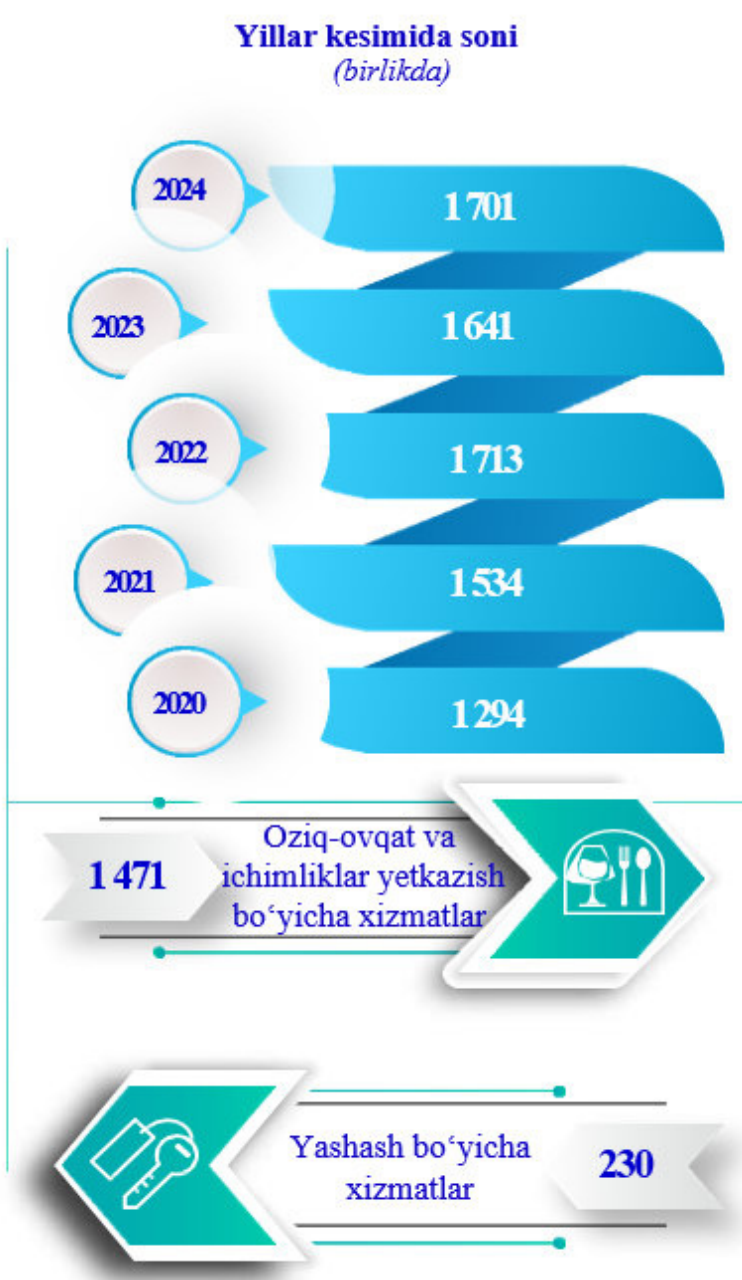
Ushbu xizmatlar sohasi tahlili shuni ko'rsatdiki:

- mehmonxonalar, turistik oromgohlar, dam olish va ko'ngilochar parklar yashash bo'yicha xizmatlar yo'nalishining asosiy faoliyati hisoblanib, 2024- yil 1- oktabr holatiga ko'ra, yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning 13,5 foiz ulushini tashkil etdi;

- restoran va buyurtma bo'yicha oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazish, oziq-ovqat va ichimliklar yetkazish bo'yicha xizmatlar yo'nalishining asosi hisoblanib, yashash va ovqatlanish bo'yicha xizmatlar sohasining 86,5 foiz ulushini tashkil etdi.

Hududlar kesimida soni
(birlikda)

Urganch sh.	393
Xiva sh.	278
Urganch	173
Shovot	112
Xonqa	108
Yangiariq	98
Gurlan	89
Qo'shko'pir	89
Bog'ot	86
Xiva	80
Yangibozor	75
Hazorasp	73
Tuproqqal'a	47



Axborot va aloqa sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
2024- yil 1- oktabr holatiga

2024- yil 1- oktabr holatiga kompyuter dasturlash va aloqa bo'limida korxonalar va tashkilotlar soni axborot va kommunikatsiyalar sohasida faoliyat yuritayotgan korxonalar va tashkilotlar umumiy sonining 61,1 foizini;

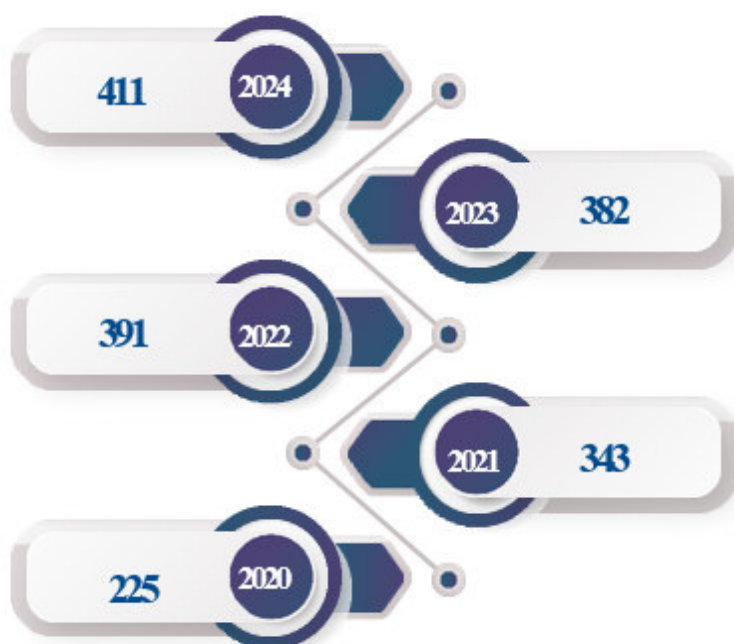
Axborot xizmatlari va nashirlik faoliyatini rivojlantirish bo'limida faoliyat yurituvchi korxonalar soni 33,1 foizini;

Ko'rsatuvlar va teleradioeshittirishlar yaratish hamda kino, videofilmlar, teledasturlar, fonogrammalar va yozuvlar ishlab chiqarish yo'nalishlarida faoliyat yuritayotgan korxonalar soni esa 5,8 foizni tashkil etdi.

Hududlar kesimida soni
(birlikda)

Urganch sh.	127
Xiva sh.	41
Urganch	35
Xonqa	34
Qo'shko'pir	31
Yangiariq	31
Shovot	24
Xiva	23
Bog'ot	17
Gurlan	17
Yangibozor	13
Hazorasp	11
Tuproqqal'a	7

Yillar kesimida soni
(birlikda)



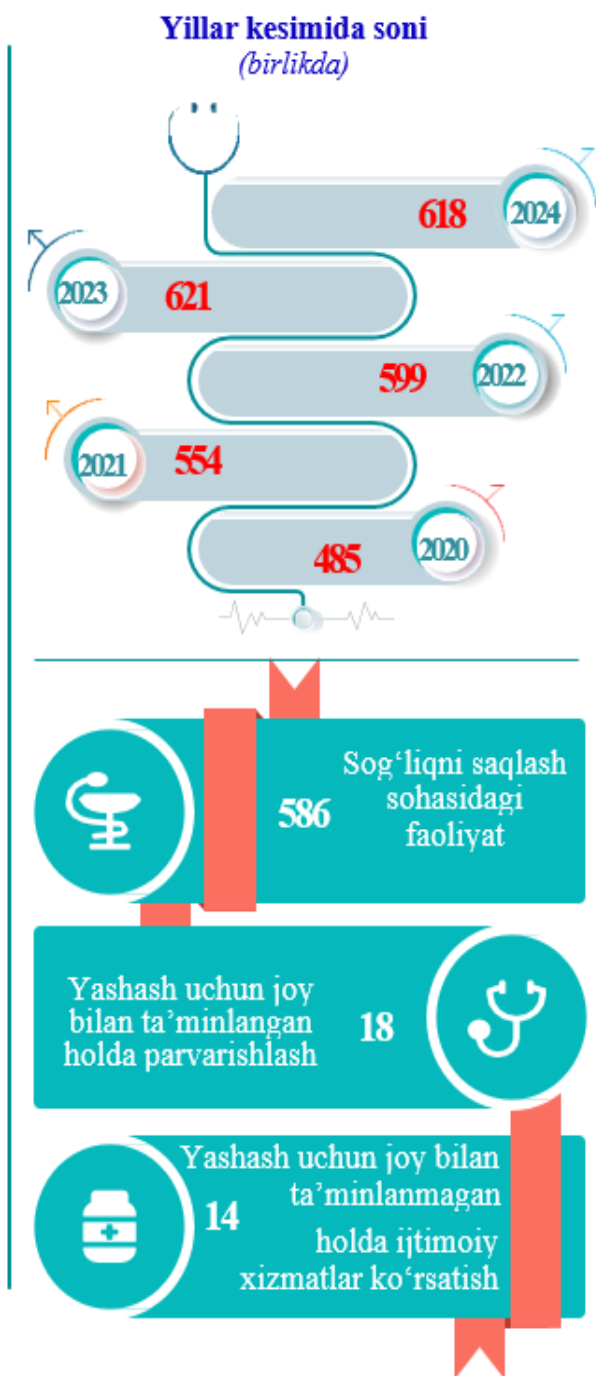
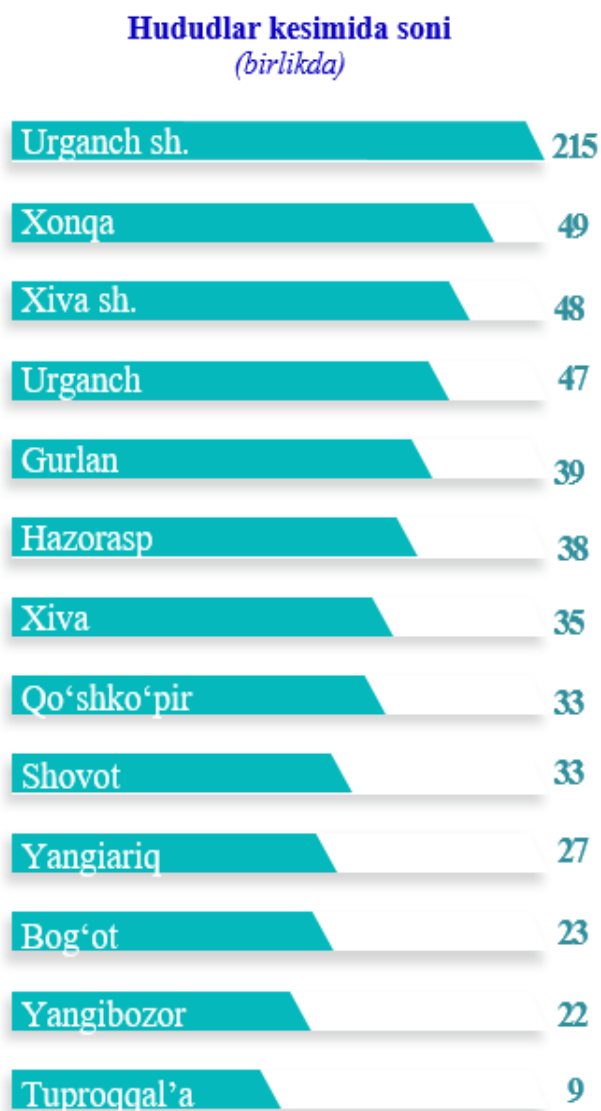
Kompyuter dasturlashtirish, maslahat berish va boshqa yordamchi xizmatlar	143	108	Aloqa
Nashirlik faoliyati	78	58	Axborot xizmati ko'rsatish sohasidagi faoliyat
Kino-videofilmlar, television dasturlar, fonogrammalar va musiqali yozuvlarni ishlab chiqish	19	5	Dasturlar yaratish bo'yicha faoliyat va teleko'rsatuv va radioeshittirish

Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
2024- yil 1- oktabr holatiga

Sog'liqni saqlash va ijtimoiy xizmatlar sohasida faoliyat ko'rsatayotgan jami korxonalar va tashkilotlarning salmoqli qismi – 544 ta yoki 88,0 foiz ulushi tadbirkorlik subyektlari hissasiga to'g'ri kelgan.

Yo'nalishlar bo'yicha tahlil shuni ko'rsatdiki:

- ushbu sohadagi korxonalar sonining 94,8 foizi sog'liqni saqlash yo'nalishiga to'g'ri keladi;
- yashash uchun joy bilan ta'minlangan holda parvarishlash yo'nalishidagi korxonalar soni 2,9 foizni tashkil etdi;
- yashash uchun joy bilan ta'minlanmagan holda ijtimoiy xizmatlar ko'rsatish yo'nalishidagi korxonalar soni ushbu sohaning 2,3 foizini tashkil etdi.



**Tashish va saqlash xizmatlari sohasida faoliyat ko'rsatayotgan
korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar
2024- yil 1- oktabr holatiga**

Hududlar kesimida soni
(birlikda)

Urganch sh.	214
Hazorasp	185
Xonqa	115
Urganch	104
Bog'ot	63
Qo'shko'pir	63
Shovot	60
Xiva sh.	58
Gurlan	47
Xiva	46
Yangiariq	33
Yangibozor	20
Tuproqqal'a	15

2024- yil 1- oktabr holatiga ko'ra, tashish va saqlash xizmatlari sohasida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar jami viloyatdagi faoliyat ko'rsatayotgan korxonalarining 3,6 foiz ulushini tashkil etdi.

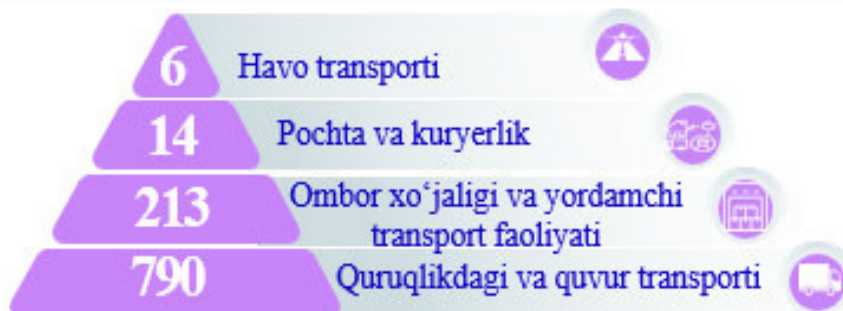
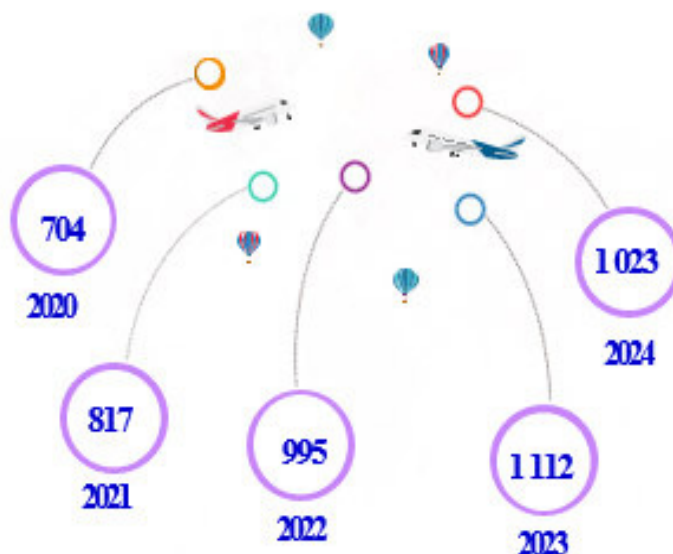
Tashish va saqlash xizmatlarining yo'naliashlari bo'yicha tahlili shuni ko'rsatadiki:

- quruqlikdagi va quvur transporti yo'nalishida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar va tashkilotlarning soni 77,2 foizni tashkil etdi;

- ombor xo'jaligi va yordamchi transport yo'nalishining korxonalar soni 20,8 foizni;

- pochta va kuryerlik yo'nalishidagi korxonalar soni 1,4 foizni;

- havo va suv transporti yo'nalishidagi korxonalar soni 0,6 foizni tashkil etgan.



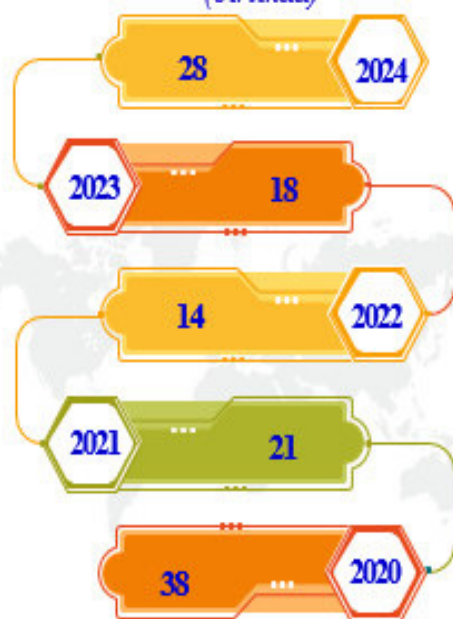
Yangi tashkil etilgan chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumot (2024- yil yanvar- sentabr oylarida)

Chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar – korxonaning ustav jamg'armasida norezidentlar, chet el yuridik shaxslari (chet el firmalarining filial va bo'linmalari), chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar mulki ishtirokidagi korxonalar hisoblanadi.

Mamlakatimizda xalqaro iqtisodiy hamkorlikni rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan jadal ishlar natijasida, xorijiy investitsiyalar ishtirokidagi korxonalarning soni sezilarli darajada oshib borayotganligini ko'rishimiz mumkin.

2024- yil yanvar-sentabr oylarida chet el investitsiyalari ishtirokidagi yangi tashkil etilgan korxonalar va tashkilotlar soni o'sish sur'ati 2023- yilning mos davri bilan solishtirilganda 155,6 foizni tashkil etdi.

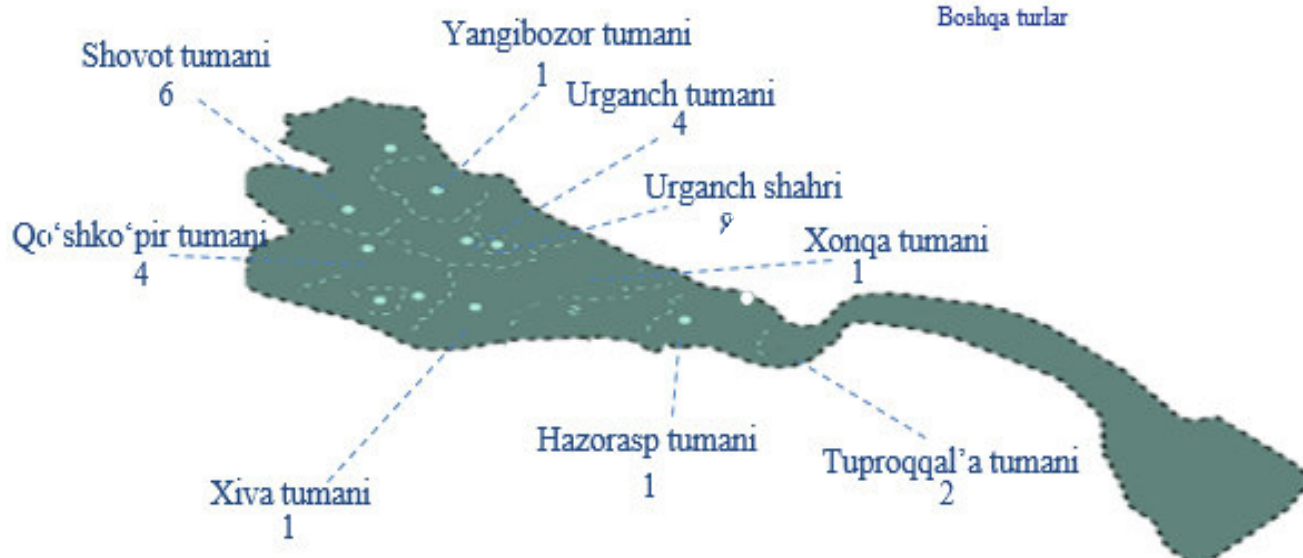
Yillar kesimida soni
(birlikda)



Iqtisodiy faoliyat turlari kesimida soni (birlikda)



Hududlar kesimida soni (birlikda)



Faoliyat ko'rsatayotgan chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar

2024- yil 1- oktabr holatiga

O'zbekistonning yangi tashqi siyosatini asosiy xususiyatlari bu ochiqlik, uzoq muddatli barqaror rivojlanishning ustuvor yo'nalishlariga e'tibor berish, qo'shni davlatlar bilan yaxshi qo'shnichilik munosabatlarini mustahkamlash, xalqaro hamkorlikni beg'araz asosda kengaytirishdir.

Shuningdek, chet el investitsiyalari ishtirokida faoliyat ko'rsatayotgan 135 ta korxonalardan 60 tasi qo'shma korxonalar va 75 tasi xorijiy korxonalar hisobiga to'g'ri keldi.

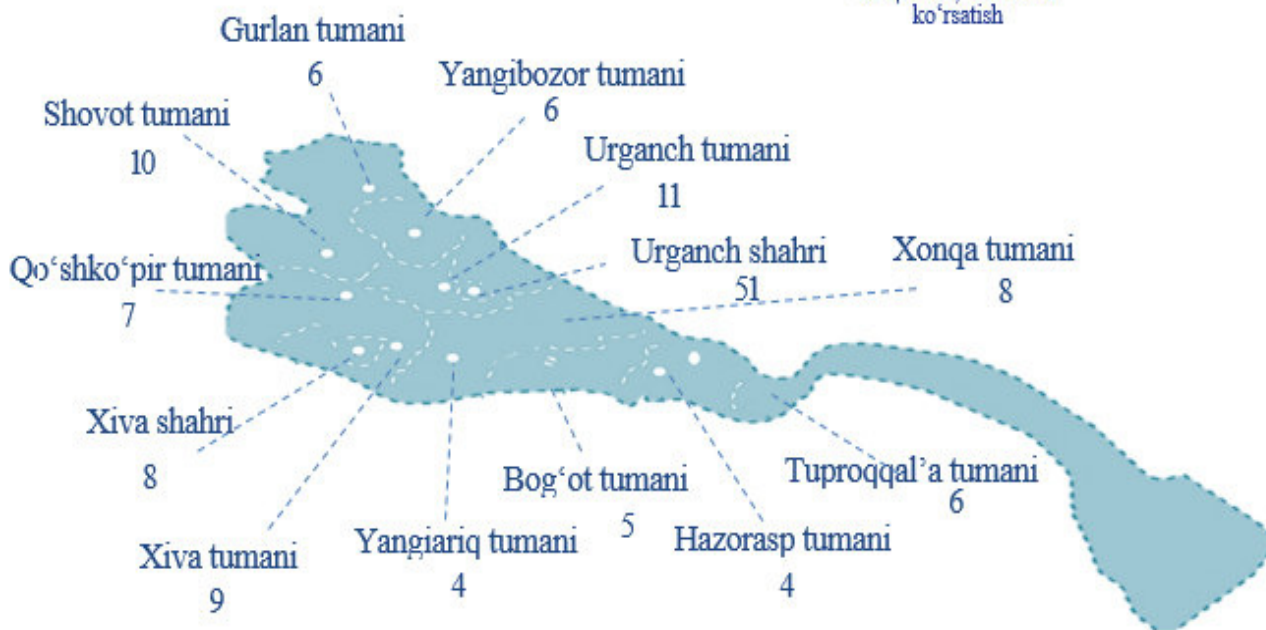
Yillar kesimida soni (birlikda)



Iqtisodiy faoliyat turlari kesimida soni (birlikda)



Hududlar kesimida soni (birlikda)



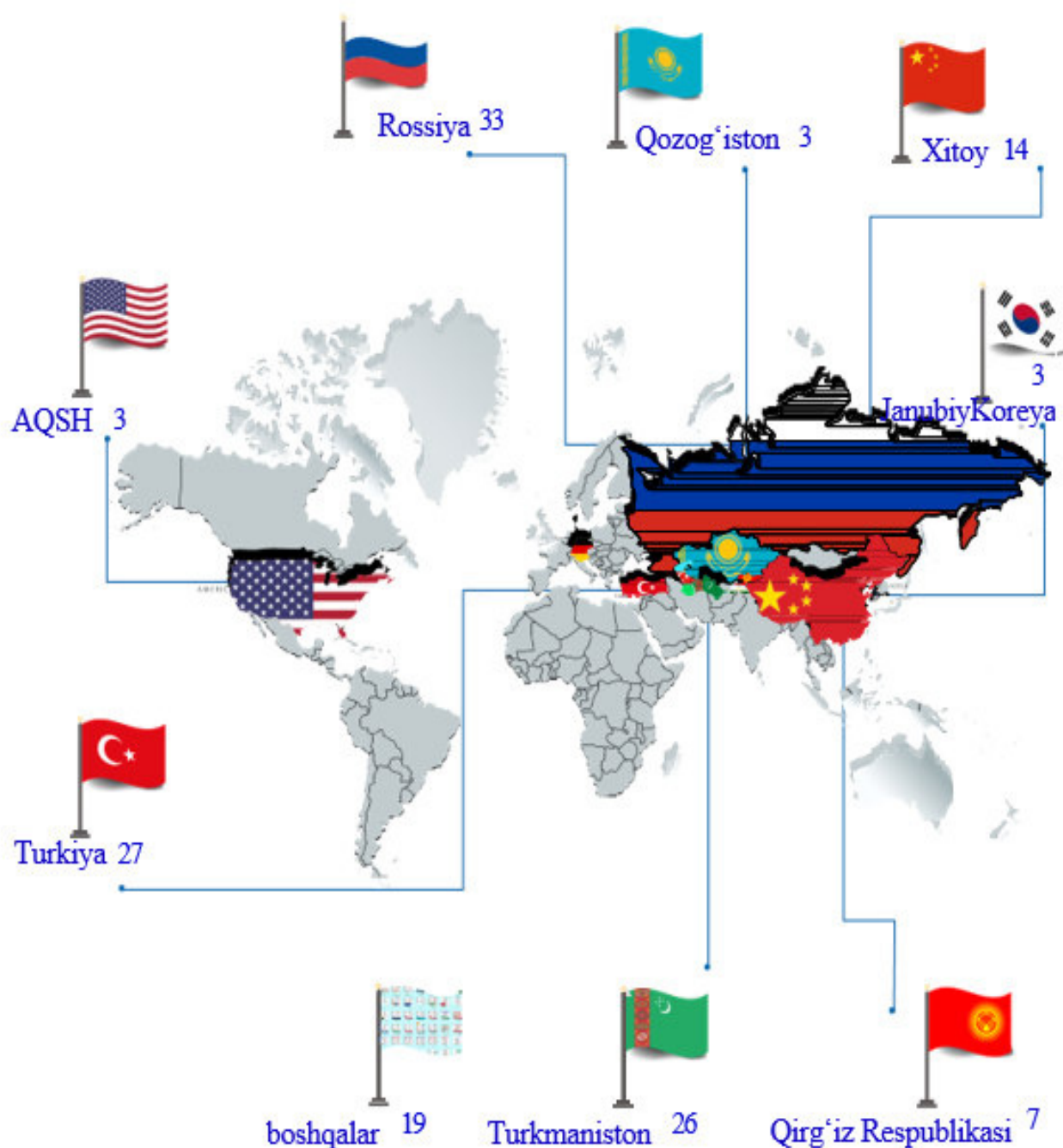
Davlatlar kesimida faoliyat ko'rsatayotgan chet el investitsiyalari ishtirokidagi korxonalar va tashkilotlar to'g'risida ma'lumotlar

Bugungi kunda O'zbekiston iqtisodiyotining turli tarmoqlarida tadbirkorlik faoliyatini yuritish va investitsiyalarni jalb qilish uchun islohotlar amalga oshirilayotgani kuzatilmoqda.

2023- yilning mos davri bilan solishtirilganda chet el investitsiyalari ishtirokida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar soni 7,1 barabarga oshdi.

Yetakchi o'rinni 135 ta korxonada to'liq yoki qisman ulushi mavjud bo'lgan Rossiya Federatsiyasi egallagan. Bu viloyatda chet el investitsiyalari ishtirokida faoliyat ko'rsatayotgan korxonalar umumiy sonining 24,4 foiz ulushini tashkil etadi. Shuningdek, Xorazm viloyati iqtisodiyotiga o'z kapitalini kiritayotgan Turkiya (ulushi 20,0 foiz), Turkmaniston (ulushi 19,3 foiz) va Xitoy (ulushi 10,4 foiz) davlatlari ham yetakchilar hisoblanishadi.

2024- yil 1- oktabr holatiga, birlikda



Statistik ko'rsatkichlarga izohlar

Korxonalar va tashkilotlarning yagona davlat registri – real vaqt rejimida yangilab boriladigan ma'lumotlardan iborat bo'lgan axborot-ma'lumotnoma tuzidagi avtomatlashtirilgan tizim hisoblanib, yagona klassifikatsiyalar tizimi asosida korxonalar va tashkilotlarning davlat hisobini va ularni identifikatsiyalashtirishni ta'minlaydi.

Ro'yxatga olingan – ro'yxatdan o'tkazish organlari tomonidan belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tkazilgan hamda yuridik shaxslarning davlat reyestrda mavjud bo'lgan yuridik shaxslar (faoliyati tugatilgan yuridik shaxslardan tashqari).

Faoliyat ko'rsatayotgan – ro'yxatdan o'tkazish organlari tomonidan belgilangan tartibda davlat ro'yxatidan o'tkazilgan hamda moliya-xo'jalik faoliyatini amalga oshirmayotganligi yoki tugatish jarayonida ekanligi to'g'risidagi ma'lumot kelib tushmagan yuridik shaxslar.

Yangi tashkil etilgan – ro'yxatdan o'tkazish organlari tomonidan belgilangan tartibda yuridik shaxslarning davlat reyestriga yangidan kiritilgan yuridik shaxslar.

Yuridik shaxslarning faollik darajasi – ma'lum bir davrda faoliyat ko'rsatmayotgan yuridik shaxslarning jami ro'yxatdan o'tgan yuridik shaxslarga nisbatining foizdagi ifodasi.

Kichik korxonalar va mikrofirmalar – O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining **2016- yil 24- avgustdagi** "Iqtisodiy faoliyat turlarini tasniflashning xalqaro tizimiga o'tish chora-tadbirlari to'g'risida" **275- son** qarorining 1- ilovasiga muvofiq, kichik tadbirkorlik subyektlariga tegishli bo'lgan korxonalar va tashkilotlar.

Xorijiy kapital ishtirokidagi korxonalar – norezidentlar ishtirokidagi korxonalar, xorijiy yuridik shaxslar (xorijiy firmalarning filiallari va bo'limlari), korxonaning ustav fondida chet el fuqarolari va fuqaroligi bo'lmagan shaxslar ishtirok etgan korxonalar.

Ma'lumotlar O'zbekiston Respublikasi Adliya Vazirligining Davlat xizmatlari markazi ma'lumotlar bazasi asosida **2024- yil 1- oktabr** holatiga ko'ra (fermer va dehqon xo'jaliklarisiz) shakllantirildi.